

РЕШЕНИЕ

№ 3699

гр. София, 09.07.2020 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 54 състав,
в публично заседание на 04.06.2020 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Атанас Николов

при участието на секретаря Ирена Йорданова, като разгледа дело номер **9624** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 – 178 от Административно-процесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 118 от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Образувано е по жалба от Й. Д. П. К. с ЕГН [ЕГН] срещу решение № 1012-22-121/1/23.07.2019г. на Директора на Териториално поделение на Национален осигурителен институт С. – област, с което е оставена без уважение жалбата й срещу Разпореждане №3006-22-441/1/05.06.2019г., с което е прекратена получаваната от жалбоподателката наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване. Изложени са съображения за незаконосъобразност на атакувания акт, поради което се иска отмяната му.

В с.з. Страните, редовно призовани поддържат направените искания към съда и желаят произнасяне съобразно тях.

По фактите.

От данните по административната преписка се установява, че на Й. К. е отпусната наследствена пенсия с разпореждане № 8 от 04.06.2003г. Видно от удостоверение № 226 от 20.05.2019г. Оспорващата се е дипломира на 14.05.2019г. Със заповед № СД-03-292 от 25.06.2019г. на Министъра на правосъдието, на осн. чл.297, ал.1 от ЗСВ, жалбоподателката К. е разпределена на стаж в СГС за срока от 01.07.2019г. До 01.01.2020г.

С разпореждане №3006-22-441/1/05.06.2019г., на основание чл.96, ал.1, т.4 КСО, във вр. чл.82, ал.1 КСО и чл.34, ал.4 НПОС е прекратена наследствената пенсия на жалбоподателката, считано от 15.05.2019г.

Разпореждането е оспорено по реда на чл.117, ал.1 от КСО с основния аргумент, че към датата на постановяването му жалбоподателката е продължила да има качеството на учаща, тъй като придобиването на юридическа правоспособност е сложен фактически състав и завършването на магистърска образователна степен по специалността „Право“ освен успешното полагане на държавните изпити включва и задължителен 6-месечен стаж, който не е платен и не се признава за осигурителен стаж.

Производството пред директора на ТП на НОИ – С. област е приключило с процесното решение №1012-22-121/1/23.07.2019г., с което жалбата на К. е отхвърлена. По-горестоящият административен орган е приел за неоснователно възражението на жалбоподателката, че през времето на стажа стажант – юристите продължават да се водят учащи, като се е позовал на новата редакция на чл.82, ал.1 от КСО, в сила от 01.01.2017г. В мотивите към решението е посочено, че законодателят изрично в чл.82, ал.1 от КСО и чл.34, ал.1, т.1 от НПОС е изключил стажът след дипломиране от срока на обучение и няма никакво законово основание за юридическия стаж по ЗСВ да се прави изключение, като се зачита за част от обучението. Въз основа на тези мотиви е направен извод, че обжалваното разпореждане е съобразено с материалния закон, поради което жалбата срещу него следва да бъде отхвърлена като неоснователна.

С решение по адм.д. №592/20г. по описа на ВАС е прието, че при наличните по делото данни оспореното от жалбоподателка решение на директора на ТП на НОИ – С. област не ѝ е било редовно съобщено, и съответно 14-дневният срок по чл. 118, ал. 1 от КСО за обжалване на посочения административен акт с подаването на жалба срещу него на 09.08.2019 г., е бил спазен – т.е. оспорването до първоинстанционния съд не прескрибира. Изложеното обосновава допустимост на подадената жалба.

По приложимото материално право.

Оспореното решение и потвърденото с него разпореждане са постановени от компетентни административни органи, в предписаната от закона форма, при липса на допуснати съществени процесуални нарушения, но при неправилно приложение на материалния закон и в несъответствие с целта на закона.

Основният спорен въпрос между страните е относно правото на лицето на наследствена пенсия след дипломирането му по времето на стажа за придобиване на юридическа правоспособност съгласно изискването на Глава XIV от ЗСВ.

С чл. 82, ал. 1 от КСО (ред. ДВ, бр. 98 от 2016 г., в сила от 01.01.2017 г.) е създадено право на наследствена пенсия в полза на децата до навършване на 18 - годишна възраст, а след навършването ѝ, ако учат - за срока на обучението, но не по-късно от навършването на 26 - годишна възраст, както и над тази възраст, ако учат и ако са се инвалидизирали до 18 -, съответно до 26 - годишна възраст. Децата, които се считат за учащи, се определят с наредбата по чл. 106. Децата, които полагат стаж след дипломиране, не се смятат за учащи.

Жалбоподателката К. е упражнила субективното си право да получи наследствена пенсия, като е подала заявление в качеството си на учащо дете преди изменението на

чл. 82, ал. 1 КСО (ред. ДВ бр. 98 от 2016 г.). Оспореното решение на директора на ТП на НОИ - СО е постановено при действието на чл. 82, ал. 1 КСО, но след изменението на текста с редакция в сила от 01.01.2017 г. Като приложима материалноправна норма чл. 82, ал. 1 КСО съдържа фактическия състав, при наличието на който лицата имат право да получат наследствена пенсия. По – конкретно това са лицата, които не са навършили 18 години, без оглед на това дали учат или не. П. са и децата, за които са налице кумулативните предпоставки, а именно да са на възраст от 18 до 26 години и да учат в качеството си на преки наследници на починалото лице, което ги е издържало, както и над тази възраст, ако учат и ако са се инвалидизирали до 18 -, съответно до 26 - годишна възраст. Според чл. 34, ал. 3 НПОС лицата, завършващи последния курс на обучение, се счита, че учат до дипломирането си, но не по-късно от края на втората сесия за дипломиране на курса. Съгласно чл. 45, ал. 1 от ЗВО (изм. - ДВ, бр. 41 от 2007 г.) обучението по всяка специалност на образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" завършва с държавен изпит или със защита на дипломна работа. На основание чл. 11, ал. 1 от Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“ , (отм. ДВ, бр.35 от 02.05.2017г., но приложима към датата на издаване на процесните актове на основание § 1 от ПЗР на ПМС № 82 от 26 април 2017 г.), обучението на студентите по специалността „Право“ завършва с полагане на държавни изпити по публичноправни, по гражданскоправни и по наказателноправни науки.

Жалбоподателката е [дата на раждане] , като до 14.05.2019г. е била студентка по специалността „Право” в Юридически факултет на УНСС . Не е спорно, че към датата на издаване на процесното решение и потвърденото с него разпореджане, тя не е навършила 26 – годишна възраст.

В действащите й редакции до 01.01.2017 г. приложимата норма на чл.82, ал.1 не е дефинирала понятието „учащ” за целите на наследствените пенсии. С допълнението, обн. в ДВ, бр. 106 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г., е предвидено, че децата, които се считат за учащи, се определят с наредбата по чл. 106. Съответно в чл. 34 от Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж (НПОС) е добавена нова ал. 4, според която лицата, които полагат стаж след дипломиране, не се считат за учащи, като тази разпоредба не е изменяна нито към датата на изменението на чл. 82, ал. 1 КСО, в сила от 01.01.2017 г., нито към датата на издаване на оспореното решение.

Според установената съдебна практика до изменението на чл. 82, ал. 1 КСО, в сила от 01.01.2017 г., стажът, който полагат дипломираните юристи по специалността „Право”, се включва в „срока на обучение” по смисъла на чл. 82, ал. 1 от КСО. Подзаконовата разпоредба на чл.34, ал.4 от НПОС не е съобразена със специфичните изисквания за придобиване на юридическа квалификация, установени със специалния закон. За да придобият юридическа правоспособност, завършилите висше образование по специалността „Право” следва да преминат 6 - месечен стаж като стажант - юристи и да положат изпит пред Министерство на правосъдието съгласно чл.294, ал.1 от ЗСВ.

От 01.01.2017 г. е в сила новата редакция на чл. 82, ал. 1 КСО (обн. ДВ, бр. 98 от 2016 г.), в която е добавено ново изречение трето със следния текст: „Децата, които полагат стаж след дипломиране, не се смятат за учащи“. Това изречение възпроизвежда в цялост текста на чл. 34, ал. 4 НПОС. В случая не могат да намерят приложение разпоредбите на чл. 34, ал. 3 и ал. 4 НПОС, защото на основание чл. 15,

ал. 3 от ЗНА противоречат на акт с по – висока степен, а именно чл. 294 и сл. ЗСВ. В срока на обучението за придобиване на юридическа правоспособност дипломираните юристи я придобиват след полагане на стаж и изпит в съответствие със Закона за съдебната власт. В постоянната си практика Върховният административен съд е приемал, че до полагането на държавния практико – теоретичен изпит след задължителен стаж дипломираните стажант – юристи нямат юридическа правоспособност. Поради това децата, които са навършили 18 години и провеждат своя задължителен стаж по ЗСВ, следва да продължат за времето на стажа да получават наследствена пенсия по чл. 82, ал. 1 КСО.

Законодателното изменение на нормата на чл. 82, ал. 1 КСО (в сила от 01.01.2017 г.), на която се основава административният орган, за да разпорежи прекратяване на наследствената пенсия, е неприложимо за претендираното от жалбоподателката право, защото е в противоречие с текстове на Глава четиринадесета от Закона за съдебната власт. Законът е специален по отношение на определяне обучението на лицата, които завършват своето образование по специалността „Право” и придобиват теоретични и практически знания и умения за упражняване на юридическата професия.

В Глава XIV на ЗСВ „Придобиване на правоспособност“ са разписани правилата и реда, по които завършилите висше образование по специалността „Право” придобиват юридическа правоспособност и квалификация. По аргумент от чл. 294, ал. 1 ЗСВ в относимата редакция (вкл. и след 01.01.2017 г.) следва, че лицето, което се е дипломирало по тази специалност, но не притежава юридическа правоспособност, отново не може да упражнява юридическа професия.

Видно от разпоредбата на чл. 297, ал. 2 от ЗСВ (нова - ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 09.08.2016 г.), стажът за придобиване на юридическа правоспособност се провежда на два етапа. Първият етап има за цел общо запознаване с основните функции, задълженията и с организацията на дейността на органите на съдебната власт. Продължителността му е не по-малка от два месеца, като във всеки орган на съдебната власт на стажант-юриста се определя наставник. Вторият етап се определя от законодателя като професионален и се провежда при адвокат, нотариус, частен съдебен изпълнител, представител на друга професия, за която се изисква юридическо образование, в орган на изпълнителната власт или в друга институция, определена с наредбата по чл. 297а, чиято дейност е свързана с развитието на правото, съдебната власт или защитата на правата на човека. Професионалният стаж е с продължителност 4 месеца и се провежда под ръководството на наставник, като той може да бъде проведен и в орган на съдебната власт. Също така в ал. 3 на чл. 297 ЗСВ изрично е разписано, че по време на стажа стажант - юристът не получава възнаграждение и времето не се зачита за осигурителен стаж, освен когато договорът с лице по ал. 2, т. 2 предвижда друго. В чл. 297а ЗСВ пък е въведено задължение на министъра на правосъдието да издаде наредба относно назначаването, контрол и изпит на стажантите, както и за поддържане на публичен регистър, на лицата които са придобили юридическа правоспособност. След приключване на стажа стажант - юристът полага изпит за придобиване на юридическа правоспособност. Изрично в чл. 300 ЗСВ е посочено същностното съдържание на този изпит, който най – общо е свързан с проверка на получените по време на стажа практически знания и умения. Разписаната детайлна уредба на юридическия стаж, провеждан от лицата, които са се дипломирали по специалността „Право”, сочи на извод, че той е задължителен

елемент от сложния фактически състав по придобиване на юридическа правоспособност. Стажант – юристите след приключването на стажа трябва да имат способност да анализират фактите с правно значение и приложимото право. По време на задължителния теоретичен стаж стажант-юристите се запознават практически с основните функции и с организацията на органите на съдебната власт, изготвят проекти на съдебни актове. Констатацията се извежда от целта на обучението по дадена специалност и дипломирането на студента, които са свързани с получаването на правоспособност да се упражнява съответната професия. Със стажа следователно продължава професионалното обучение на дипломираните студенти по специалността „Право“, налице е обучение по смисъла на чл. 82, ал. 1, изр.последно КСО (ред. изм. в сила от 01.01.2017 г.). Затова стажът по чл. 294, ал. 1 ЗСВ се включва в срока на обучение по смисъла на тази норма до полагането на задължителния изпит за правоспособност, през което време няма основание да бъде прекратявана получаваната наследствена пенсия.

При установената конкуренция на общ и специален закон (съответно чл. 82, ал. 1 КСО във вр. с чл. 45 ЗВО и чл. 294 ЗСВ) приложение следва да намери специалният. Макар с цитираното изменение на КСО да е преодоляно противоречието на чл. 34, ал. 3 и ал. 4 НПОС с чл. 82, ал. 1 КСО, то изброените текстове са в противоречие със специалния закон – чл.294 и сл. от ЗСВ, поради което приложението им е в нарушение на материалния закон.

Приложението им е в противоречие и с целта на закона и по-конкретно с чл. 3, т. 2 КСО, в който текст е посочен един от основните принципи на държавното обществено осигуряване, т. е. децата, които са учащи и са деца на починали преди приключване процеса на обучение осигурени лица, в условията на солидарност, следва да могат да получават наследствена пенсия до навършване на своята 26 - годишна възраст.

С оглед на това, като е приел, че са налице основания за прекратяване на наследствената пенсия на К., считайки, че тя е изгубила качеството на учаща по смисъла на чл. 82, ал. 1 КСО, и е отхвърлил жалбата ѝ по административен ред, директорът на ТП на НОИ – СО е постановил едно материално незаконосъобразно и необосновано решение, което заедно с потвърденото с него разпореждане подлежи на отмяна на основание чл.146, т.4 и т.5 от АПК, а преписката по издаването им – на връщане за ново произнасяне по същество съобразно указанията по тълкуването и прилагането на закона, дадени в мотивите към настоящото решение. В този смисъл е и решение № 3676 от 10.03.2020г. по адм. д. № 7764/2019г. по описа на ВАС, VI отделение.

Жалбоподателката е претендирала разноски по делото, поради което следва да ѝ бъдат присъдени направените такива в размер на 10 лв.

С тези мотиви, съдът

Р Е Ш И :

ОТМЕНЯ по жалба от Й. Д. П. К. с ЕГН [ЕГН] - решение № 1012-22-121/1/23.07.2019г. на Директора на Териториално поделение на Национален осигурителен институт С. – област, с което е оставена без уважение жалбата ѝ срещу Разпореждане №3006-22-441/1/05.06.2019г., с което е прекратена получаваната от жалбоподателката наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване.

ИЗПРАЩА преписката на ръководител „Пенсионно осигуряване“ при ТП на НОИ –

СО за ново произнасяне с разпореждане съобразно указанията по тълкуването и приложението на закона, дадени в мотивите към настоящото решение.

ОСЪЖДА Териториално поделение на Национален осигурителен институт С. – област да заплати на Й. Д. П. К. с ЕГН [ЕГН] сумата от 10 лв. разноски по делото.

РЕШЕНИЕТО може да се обжалва пред Върховния административен съд на Република България в четиринадесетдневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: